

Performatiivinen kirjoittaminen

Yksiselitteistä vastausta sille, mitä performatiivinen kirjoittaminen, ei tunnu täysin olevan.

Performatiivinen kirjoittaminen vastustaa tyydytystä, valmiin totuuden tarjoilua. Performatiivinen kirjoittaminen ei ole yksiselitteisesti näytelmätekstin kirjoittamista tai esittämistä, saati monologia, vaikka toki performatiivisen kirjoituksen voi esittää. Se pohjautuu kyllä yksilön tai ihmisjoukon kokemuksiin, mutta sitä ei voi redusoida arkipäivän tarinankerronnan performatiivisuuteen, saati muun käytöksemme tai jopa sukupuolemme (vrt. Judith Butler) ”esittämiin” toistuviin performatiivisiin tekoihin. Performatiivinen kirjoittaminen ei ole myöskään esityksellistä etnografiaa tai dokudraamaa. Performatiivinen kirjoittaminen on olennaisesti kirjoitusta paperilla, sähköisellä alustalla, seinällä; missä tahansa minne kirjoittaja sen haluaa asemoida.

Tieteellisemmin tarkasteltuna performatiivisen kirjoittamisen voisi määritellä ”kehollistetuksi kvalitatiiviseksi metodiksi, joka lainaa draaman ja kirjallisuuden estetiikasta luodakseen kirjoittamalla ymmärtämisen mahdollisuuksia tutkittavaan ilmiöön.” Performatiivinen kirjoittaminen etsii ja löytää uusia lähestymistapoja väistäen kolmen askeleen tee-se-näin- rutiineja ja kiistämättömiä faktoja. Performatiivinen kirjoittaminen muistuttaa meitä kehollisuudestamme ja kannustaa esteettiseen ilmaisuun, se kantaa merkityksiä myös kirjoituksen ulkopuolelle; sillä on provokatiivinen, normeja kyseenalaistava laatu. Lyhyesti täsmennettynä; performatiivinen kirjoitus etsii itseään poeettisella ja poliittisella tarkkuudella.

Performatiivisessa kirjoittamisessa on myös jotain kielellisesti kuritonta; se hakee nautintoa metonymiasta, leikkii kielellä ja rakenteilla; sen voi myös kokea väliintuloksi representaation kriisiin. Karkeasti jakaen performatiivinen kirjoittaminen voi olla uudistavaa, kehollista, mielikuvitusta herättelevää ja toimintaan kannustavaa. Seuraavilla harjoitteilla voi kehittää performatiivisen kirjoittamisen taitojaan.

Uudistavaa performatiivista kirjoittamista on esimerkiksi valmiiden listojen hyödyntäminen, niitä vastaan argumentoiminen, tai oman alan perusväittämän haastaminen ja sitä vastaan kirjoittaminen oman kokemuksen, ei tieteellisen tiedon varassa. Performatiivinen, uudistava kirjoittaminen voi olla myös joko oman tai jonkun toisen tekstin ”aukkojen” täyttämistä, kollaasi- tai listamuotoista työn jäsentelyä ja ideointia.

Performatiivinen kirjoittaminen kehollisena palauttaa meidät tuntevaan, elävään, aistivaan kehoon; kehon muistiin ja sieltä kumpuavaan kieleen – ”kirjoita mitä kehosi unohti”. Voi myös pohtia millaiset hetket saavat kielen tuntumaan riittämättömältä. Henkilökohtaiset narratiivit, jotka eivät tunnu oikeilta ja tyydyttäviltä, voidaan kirjoittaa uudelleen, niin että ne tuovat lohtua. Voi myös kirjoittaa, miten oma keho kirjoituksen tasolla eroaa yleistetystä kehosta. Millaista on individualistinen kehollisuus? Yksi harjoituksen muoto on miettiä hetkeä, jolloin on kokenut kehollisen kohtaamisen toisen ihmisen kanssa ilman sanoja. Miten sanallistaa kehojen sanaton kommunikaatio?

Performatiivinen kirjoittaminen mielikuvitusta herättelevänä voi olla arkipäiväisen tekstin lihottamista mm. metaforilla, hyperbolilla tai alliteraatiolla tai saman tarinan kertomista uusilla synonyymeillä. Voi myös etsiä totuutta absurdista väitteestä tai toisin päin, argumentoida oman epätyypillisimmän uskomuksensa puolesta, kehittää oksymoroneja tutkimusaiheestaan tai käydä sisäistä dialogia itsensä kanssa väitellen ja kyseenalaistaen.

Performatiivinen kirjoittaminen tekona ja tekemisenä voi olla identiteetin ja minän rakentumisen tarkastelua, esimerkiksi itsestään jakaman ja kertoman tiedon kriittistä tutkiskelua kirjoittamalla. Se voi olla myös oman elämänsä mieltämistä tilanteessa jossa omilla sanoilla on ollut merkittävät seuraukset: miten oman elämänsä voisi kirjoittaa uusiksi? Itsensä voi myös mieltää näyttämölle lavasteineen, puvusteineen, kanssanäyttelijöineen. Millainen esitys omasta elämästä tulisi? Miten yleisö reagoisi? Millaisen käsikirjoituksen vastustajani siitä kirjoittaisi? Voi myös pohtia kirjoittamalla miten esittää toista henkilöä tai millaisia vinkkejä näytelmän ohjaaja antaisi, jotta voisit esittää itseäsi mahdollisimman uskottavasti. Performatiivinen kirjoittaminen tekemisenä voi olla myös omien ideologisten oletusten luotaamista tekstistä; eettistä tarkastelua siitä kuka hyötyy, mitä jätetään sanomatta. Se voi olla myös perspektiivin vaihtelua sen välillä mitä ymmärrät todellisuuden nyt olevan, ja mitä se voisi olla, tai miten toiset voisivat kuvittelemasi realiteetin saavuttaa.